

CONVENI ESPECÍFIC DE COL·LABORACIÓ ENTRE L'AJUNTAMENT DE LLÍVIA I L'INSTITUT CATALÀ D'ARQUEOLOGIA CLÀSSICA PER LA PARTICIPACIÓ EN EL PROJECTE DE RECERCA

Intervenció arqueològica al jaciment del Fòrum de Iulia Libica (2021)

D' una part, l'Il·lm. Sr. Elies Nova i Inglés, alcalde de l'Ajuntament de Llivia, en representació d'aquesta institució, d'acord amb el Ple de data de 15 de juny de 2019, fent ús de les facultats que li són reconegudes a l'article 53.1 a) del Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, aprovat pel Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril. L'Ajuntament té l'adreça a Llivia (17527), Carrer dels Forns, 10 i CIF P-1710100-G.

De l'altra, el Dr. Josep M. Palet Martinez director de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC), en virtut de l'acord pres pel Consell de Direcció de l'ICAC en la sessió 33/2019, de caràcter ordinari, de 19 de desembre, amb les funcions previstes a l'article 14 dels Estatuts de l'ICAC i les funcions que foren delegades al director pel Consell de Direcció de l'ICAC amb data d'11 d'abril de 2002, les quals corresponen a les establertes en l'article 8.2 dels susdits Estatuts. L'Institut té el domicili social a Tarragona, plaça d'en Rovellat, s/n i CIF S-4300033-J.

Les parts es reconeixen capacitat legal per formalitzar el present conveni i a tal efecte,

EXPOSEN

Primer. Que l'Ajuntament de Llivia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica van signar un conveni marc el 29 de maig de 2017, pel qual es fixava el marc general de col·laboració entre ambdues institucions per a promoure actuacions d'investigació, divulgació i promoció en el camp de l'arqueologia clàssica en el terme municipal de Llivia.

Segon. Que el 4 de maig de 2018, ambdues institucions van signar un conveni específic de col·laboració pel qual s'establien els termes de cooperació per a les intervencions arqueològiques que es van dur a terme en el jaciment de *Iulia Libica* durant l'any 2018.

Tercer. Que el 27 d'abril de 2019, ambdues institucions van signar un conveni específic de col·laboració pel qual s'establien els termes de cooperació per a les intervencions arqueològiques que es van dur a terme en el jaciment de *Iulia Libica* durant l'any 2019.

Quart. Que el 9 de juny de 2020, ambdues institucions van signar un conveni específic de col·laboració pel qual s'establien els termes de cooperació per a les intervencions arqueològiques que es van dur a terme en el jaciment de *Iulia Libica* durant l'any 2020.

Cinquè. Que l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i la Universitat Autònoma de Barcelona duen a terme el Programa *Intervenció arqueològica al jaciment del Fòrum de Iulia Libica*, en el marc del qual s'insereix també el projecte quadriennal de Recerca *Iulia Libica, la ciutat i el territori*.

Sisè. Que en el terme municipal de Llivia, sota la falda del Castell a la zona anomenada Les Colomines és on es troben els elements més significatius del patrimoni històric i arqueològic del municipi. La recerca arqueològica en aquestes àrees es caracteritza per notícies provinents d'intervencions anteriors.

Setè. Que en relació amb aquest territori, el municipi considera que les actuacions dirigides a la posada en valor cultural i educativa dels recursos del territori i la creació de noves activitats econòmiques són imprescindibles.

Vuitè. Per tot el que s'ha exposat fins ara, i d'acord amb el que està previst a la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques i en la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic de les administracions públiques a Catalunya, les parts es reconeixen capacitat jurídica suficient per signar aquest document i acorden les següents

CLÀUSULES

Primera. Objecte del conveni

L'objecte del present conveni específic és establir els termes de cooperació entre l'Ajuntament de Llivia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica per a les intervencions arqueològiques que es duran a terme en el jaciment de *Iulia Libica* situat al terme municipal de Llivia durant l'any 2021. Aquestes investigacions es duran a terme en el marc del Programa *Intervenció arqueològica al jaciment del Fòrum de Iulia Libica* i del projecte quadriennal de recerca *Iulia Libica, la ciutat i el territori*.

S'adjunta, com annex 1, el Projecte per a la intervenció arqueològica al fòrum de *Iulia Libica* (Llivia, La Cerdanya). Quadriennal 2017-2021 Any 2021. Pressupost.

Segona. Compromís de les parts

Les institucions signants es comprometen:

1. La coordinació dels treballs es realitzarà conjuntament per ambdues institucions i pel que fa al treball científic durà la coordinació el Dr. Josep Guitart i Duran, investigador adscrit a l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, i es comptarà amb la participació dels investigadors de la Universitat Autònoma de Barcelona relacionats amb el projecte de recerca anteriorment referenciat.
2. Les institucions aportaran, per al desenvolupament d'aquest conveni, els recursos humans que es creguin convenients entre el personal que cadascuna disposa; així mateix, facilitaran l'ús de les instal·lacions necessàries.

Tercera. Coordinació del conveni

La coordinació d'aquest conveni es realitzarà conjuntament entre l'Ajuntament de Llivia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, a través de la Comissió de coordinació paritària d'acord amb el que s'esmenta en el conveni marc de col·laboració anteriorment citat.

Quarta. Finançament

A banda del finançament que cada institució pugui aportar per al desenvolupament del projecte, es preveu sol·licitar-ne d'extern. Si aquest fos el cas, cada institució es farà

càrrec de la gestió del finançament que hagi obtingut. No obstant això, es podran transferir recursos econòmics entre les institucions, si aquestes ho consideren necessari per la bona marxa del projecte. Donat el cas la institució receptora haurà d'estendre a favor de la institució abonadora la corresponent certificació en què es detallarà l'objecte de la transferència i l'import transferit.

A més, per la bona execució del projecte, l'Ajuntament de Llívia transferirà 50.054,80.- € a l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica abans del dia 1 d'octubre de 2021. L'Ajuntament de Llívia podrà avançar la data de la transferència o augmentar-ne l'import a transferir, si ho creu oportú, però en cap cas deurà endarrerir-la o minorar-la. La transferència es farà al compte corrent número IBAN ES68 2100 3011 3622 0036 0230 de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

L'ICAC entregarà com a justificant de la gestió dels diners transferits, una certificació en la qual constaran detallades les despeses dutes a terme. En aquesta certificació es podrà justificar despeses generals fins a un màxim del 10%.

Cinquena. Difusió de resultats i publicacions

L'explotació científica i la difusió dels resultats corresponen a l'Ajuntament de Llívia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

En cas de difusió o publicació, les parts hauran de fer referència a la participació conjunta de les entitats en el marc dels projectes anteriorment esmentats. Les parts es comprometen a col·laborar en la publicació regular dels resultats de la recerca fruit d'aquest conveni i a afavorir l'accés a la documentació científica i, d'acord a les seves disponibilitats, a fer publicacions, reunions i d'altres activitats científiques relacionades amb aquest conveni.

Sisena. Propietat intel·lectual

L'autoria i la propietat intel·lectual dels resultats obtinguts gràcies a l'execució d'aquest projecte de recerca correspon a cadascuna de les institucions signants d'aquest conveni i als investigadors que participen en el projecte, en el benentès que es puguin dissociar la part que li pertoca a cadascú.

Si no fos possible discernir a qui li correspon l'autoria i la propietat intel·lectual, aquesta es considerarà conjunta. Donat el cas, es fixaran els acords de copropietat en què s'especificaran els drets i els deures d'ambdues parts.

Setena. Causes de resolució

El present conveni es podrà resoldre per alguna de les causes següents:

- Mutu acord de les parts
- Incompliment per alguna de les parts de qualsevol de les clàusules establertes en el present conveni
- Decisió de qualsevol de les parts si sobrevinguessin causes que impedissin o dificultessin de forma significativa l'execució del conveni, sempre que sigui comunicada per escrita l'altra part amb antelació suficient mitjançant denúncia

Vuitena. Resolució de conflictes

Aquest conveni específic s'emmarca i li és d'aplicació el que estableix el conveni marc de col·laboració entre l'Ajuntament de Llívia i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica signat el dia 29 de maig de 2017, per al compliment d'aquest conveni específic.

Novena. Protecció de dades

D'acord amb el Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i el Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades i amb la Llei Orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, les parts fan constar de manera expressa que s'abstindran de fer cap mena de tractament de les dades personals de què disposin, com a conseqüència d'aquest conveni, llevat d'aquelles que siguin estrictament necessàries per al compliment del conveni.

En cas que per al desenvolupament de la col·laboració sigui necessari que les parts accedeixin a dades de caràcter personal de les altres parts, es formalitzarà el corresponent contracte, acord o document que regularà les condicions d'ús i tractament de les citades dades. La part o parts que infringeixin els deures anteriorment exposats respondran, als seus únics i exclusius efectes, de les reclamacions que es produeixin.

Desena. Naturalesa del conveni

El present document té la naturalesa dels convenis de col·laboració previstos a la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, de procediment administratiu comú de les administracions públiques a Catalunya; a la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques a Catalunya, i a la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, de règim jurídic del sector públic.

Aquest conveni es subscriu d'acord amb l'article 26 del Reial Decret Llei 3/2020, de 4 de febrer, de mesures urgents per les quals s'incorporen a l'ordenament jurídic espanyol diverses directives de la unió Europea en l'àmbit de la contractació pública en determinats sectors; de assegurances privades; de plans i fons de pensions; d l'àmbit tributari i dels litigis fiscals. A fi de donar compliment al que s'estableix en l lletra c) de l'article 26, anteriorment esmentat, s'adjunta a aquest conveni, com ane 2, una declaració responsable de l'ICAC.

Onzena. Durada del conveni

Aquest conveni específic de col·laboració entrarà en vigor en el moment d'ésser signat i tindrà la durada que requereixi el compliment dels objectius fixats.

Dotzena. Publicitat i transparència

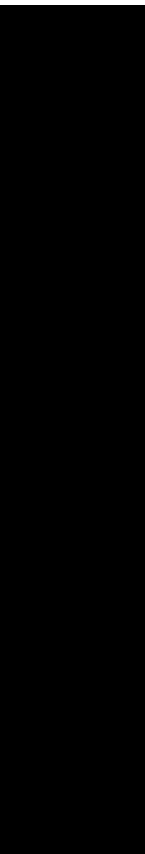
Aquest contracte programa se sotmet a allò que disposa la Llei 19/2014, de 29 d desembre, de Transparència, accés a la informació pública i bon govern de l Generalitat de Catalunya.

Així mateix, d'acord amb el previst a l'article 14 d'aquesta llei, un cop signat, el present conveni serà publicat a l'apartat de convenis de la pàgina web de l'ICAC.

I, en prova de conformitat, les parts signen el present document en la data indicada a la darrera signatura electrònica.

Elies Nova i Inglés
Alcalde
Ajuntament de Llivia

Josep Maria Palet Martínez
Director
Institut Català d'Arqueologia Clàssica

PROJECTE PER A LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL FÒRUM DE IULIA LIBICA (LLÍVIA, Cerdanya). ANY 2021. PRESSUPOST

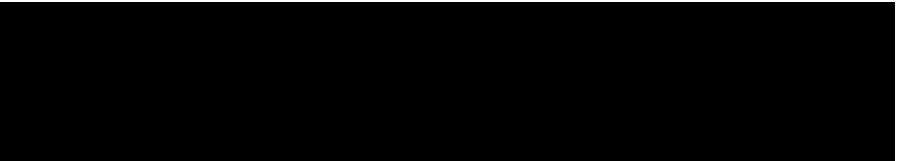
Diputació de Girona

Ajuntament de Llívia

març de 2021

ÍNDIX

Fitxa tècnica.....	3
Introducció.....	4
Antecedents.....	5
Bibliografia.....	26
La campanya de 2019.....	28
La campanya de 2020.....	34
Motius i característiques de la intervenció proposada per a l'any 2020.....	39
Tractament de restes.....	41
Metodologia.....	41
Pressupost.....	43

-

FITXA TÈCNICA

JACIMENT: Fòrum de *Iulia Libica*

MUNICIPI: Llívia

COMARCA: Cerdanya

COORDENADES UTM: x: 416460 y: 4702200 z: 1224 m

TIPUS DE JACIMENT: urbà

PROPIETAT: Ajuntament de Llívia

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Excavació Arqueològica

PROGRAMA DE RECERCA : “El fòrum de la ciutat romana de Iulia Libica (Llívia) i el seu entorn urbà.”
(El programa integra també el Projecte Quadriennal de Recerca 2018-2021: “Iulia Libica, la ciutat i el territori”, coordinat per Cèsar Carreras (UAB) Investigador Principal Jordi Guardia IP substitut).

DIRECCIÓ DEL PROGRAMA: Josep Guitart (UAB-ICAC)

DIRECCIÓ TÈCNICA: Cèsar Carreras i Jordi Guardia.

TIPUS DE RESTES: ciutat romana

CRONOLOGIA: segle I aC- segle VI dC.

DATES DE LA INTERVENCIÓ: maig-octubre de 2021

INVESTIGADORS PARTICIPANTS: Josep Guitart (UAB-ICAC), Cèsar Carreras (UAB), Jordi Guàrdia, Oriol Olesti (UAB), Marta Ramon, Núria Romaní (UAB-ICAC) i Jordi Morera (UAB)

ENTITATS: Diputació de Girona, Ajuntament de Llívia, Institut Català d'Arqueologia Clàssica i Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

ARQUEÒLOGA TERRITORIAL: Montserrat Mataró

FONTS DE FINANÇAMENT: Diputació de Girona
Ajuntament de Llívia
Pla Quadriennal de Recerca Arqueològica 2018-2021

INTRODUCCIÓ

Durant l'any 2021 està previst efectuar una intervenció arqueològica consistent en una excavació en extensió i una consolidació, al fòrum de *Iulia Libica* (Llívia, Cerdanya). Aquesta actuació forma part del Programa de Recerca "El fòrum de la ciutat romana de *Iulia Libica* (Llívia) i el seu entorn urbà" i del Projecte "*Iulia Libica*, la ciutat i el territori", de la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, inclòs dins el Pla de Recerca en Arqueologia i Paleontologia 2018-2021 del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. N'és el promotor l'Ajuntament de Llívia.

Aquesta actuació arqueològica es desenvoluparà dins els termes de l'article 47 de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català, així com pel Decret 78/2002, del Reglament de Protecció del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic.

Entre els anys 1997 i 2001 ja s'havien anat succeint diverses campanyes d'intervenció arqueològica a la zona de Les Colomines de Llívia, primer amb la intenció de delimitar les estructures i establir-ne la cronologia, i posteriorment excavant-se part de les restes. L'any 2013 es va reprendre la investigació, que donà com a resultat la identificació definitiva del conjunt com a l'antic fòrum romà de *Iulia Libica*. Entre els anys 2016 i 2017 es va treballar en la delimitació i excavació de l'edifici del temple, situat al mig del cantó curt septentrional del monument.

En l'actualitat, els terrenys on s'ubica el fòrum són propietat de l'Ajuntament de Llívia. L'any 1997 formaven part de l'anomenada Unitat d'Actuació-3, que era la zona destinada a l'edificació de catorze habitatges. Amb motiu d'aquest Projecte constructiu, i tenint en compte la tradició de troballes d'època romana fetes a Llívia, s'efectuaren diverses prospeccions arqueològiques. A la seva finalització, amb resultats positius, denominarem Les Colomines zona A al sector del jaciment on el Pla Urbanístic preveia la creació d'una zona verda (on s'identificaria posteriorment el fòrum) i per tant no estava afectat per la construcció d'habitatges, mentre la zona B, en canvi, ocupava l'espai destinat als habitatges unifamiliars.

ANTECEDENTS

Si bé els resultats i la interpretació global de les intervencions efectuades fins l'any 2003 al llavors anomenat edifici públic ja deixaven entreveure que, donats els seus trets arquitectònics i el tipus de material ornamental associat, havia de formar part d'un establiment de caire urbà, ara, amb la seva definitiva identificació com a *forum*, les característiques de la ciutat prenen una nova dimensió, quant a centre que disposa d'un espai públic i d'institucions ciutadanes capaces d'assumir un aparell administratiu més enllà del límits urbans.

A part de la importància que representa la creació d'un centre de la vida pública de la ciutat i d'un eix vertebrador de les funcions polítiques i religioses de la mateixa, independentment del seu paper com a referent urbanístic i centre administratiu d'un territori, es tracta del primer conjunt amb aquests trets identificadors localitzat plenament als Pirineus, situat exactament en una vall ubicada entre cims d'altura considerable, circumstància que no es pot fer extensiva als fòrums més propers de *Labitolosa*, *Ruscino* o *Lugdunum Convenarum*, allunyats físicament de les principals muntanyes dels Pirineus i situats a la plana, en cotes sensiblement inferiors. Al mateix temps, és un fet de gran importància dins l'estudi de l'època romana a Catalunya la localització d'un nou fòrum en una ciutat amb aquesta ubicació. S'ha de tenir en compte que al nostre territori, fins el moment, només sabem de l'existència amb seguretat de cinc ciutats romanes amb restes estructurals que haguessin tingut aquest tipus d'espai públic (*Tarraco*, *Emporiae*, *Barcino*, *Iluro* i *Baetulo*) i totes elles es troben a la costa. Per altra banda, en moltes ciutats (*Auso*, *Aeso*, *Dertosa*, *Egara*, *Gerunda*, *Iesso* i *Sigarra* entre d'altres) es contempla la presència d'un fòrum a partir de les troballes de pedestals d'estàtues amb inscripcions, mentre que ara per ara el cas de Llívia apareix clar des del punt de vista arqueològic.

Significativament, l'existència del fòrum i, en conseqüència, de la ciutat, és una mostra de com un territori situat al mig d'una de les principals rutes que travessa els Pirineus, és capaç d'albergar pautes de desenvolupament plenament romanes, i si bé el model urbà progressà amb dificultat, l'alta muntanya no va ser una àrea menys romanitzada o menys integrada a les formes polítiques, socials i econòmiques pròpies del món romà (Olesti, 2014). És igualment interessant saber fins a on arribaria l'àrea depenent de la ciutat o la seva influència, sens dubte un territori amplíssim, donat que de moment no es documenta cap altra ciutat romana fins molt enllà. A part del territori més proper a la ciutat, que coincideix amb l'extensió de la plana cerdana i les muntanyes de l'entorn, la influència de *Iulia Libica* es degué estendre pels vessants nord i sud dels Pirineus centrals i orientals, fins les planes lleidatanes i gironines, doncs ens trobem en un indret ample on conflueixen les capçaleres de quatre importants cursos fluvials, el del Tet, l'Auda, l'Arieja i el Segre. I no gaire lluny encara podríem comptar les del Ter i del Llobregat. Pel que fa a les ciutats ubicades a prop del vessant meridional del Pirineu, només coneixem *Gerunda*, *Auso*, *Iesso* i *Aeso*, totes elles ubicades a una llarga distància de Llívia.

Figura 1: Situació de *Iulia Libica* enmig dels Pirineus Orientals, dins la província romana de la Tarraconense

A l'igual que a Itàlia i la resta de províncies occidentals, el fòrum se situa al lloc més visible i significatiu del nucli, un tret característic i comú de la resta de fòrums del *conventus Tarraconensis*, on el conjunt s'erigeix en espai dominant de la ciutat, en relació a la xarxa i al conjunt de l'espai públic. Al cas de Llívia s'emplaça al punt més rellevant, que no coincideix amb el seu centre físic, doncs al darrere hi ha el Puig del Castell, que impossibilita l'extensió de la ciutat en aquesta direcció. També les seves activitats i, per extensió, les de la resta del nucli, es veurien afavorides per la situació privilegiada del lloc (completament arrecerat del vent del nord pel Puig) i amb una orientació sud-est, la qual cosa implica el sol durant tot el dia sense els efectes del fret.

Aquesta característica en què el fòrum no es troba al bellmig de la *urbs* perquè es prioritza un altre indret que ofereix un altre tipus d'avantatge, en aquest cas la orografia, també es dona a *Saguntum* (Aranegui, Hernández i López Piñol, 1987), al fòrum provincial de *Tarraco* (Ruiz De Arbulo, 1990), *Baetulo* (Guitart, Padrós i Fonollà, 1994), *Ruscino* i, possiblement, *Barcino*. En realitat, només a *Emporiae* s'evidencia una centralització física del fòrum dins el nucli urbà. El fòrum de Llívia tampoc es troba en relació axial amb la resta de les parts excavades de la ciutat, com si seria el cas de *Saguntum*. Si observem la figura 2 que relaciona el fòrum amb la zona B, s'aprecia també que no existeix una relació d'ordenació urbanística de tipus ortogonal o regular entre els dos conjunts. Aquest fet obeeix a la utilització de les corbes de nivell i pendents del terreny com a suport i també factor condicionant de la construcció arquitectònica d'aquell moment al cas de la zona B, i a una planificació prèvia i més regularitzada en el cas del fòrum, capaç de transformar la topografia existent per afavorir un determinat tipus de construcció.

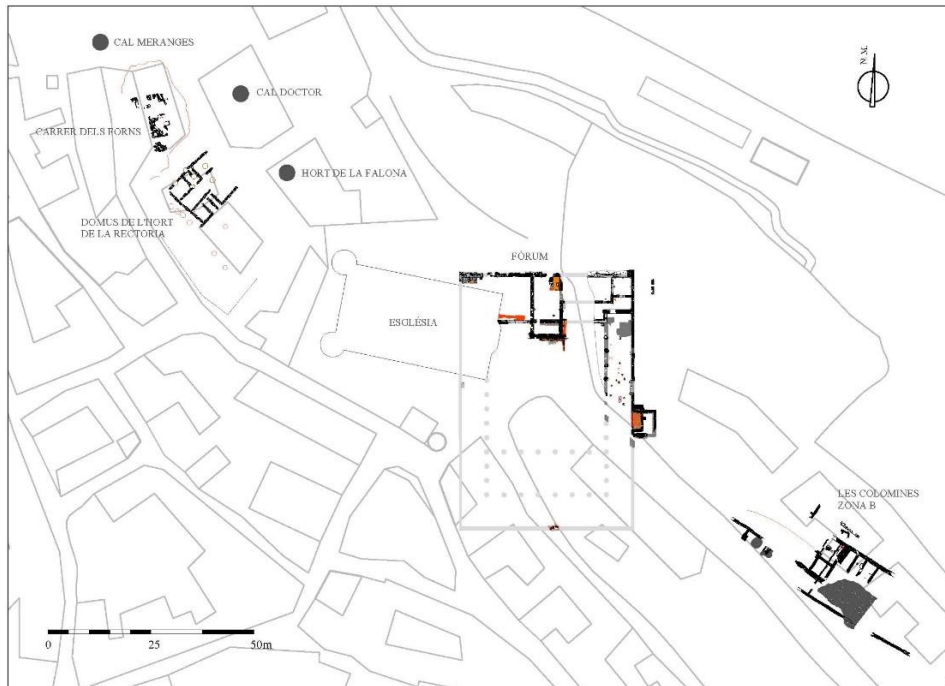

Figura 2: Ubicació del fòrum de *Iulia Libica* al mig del nucli urbà. Any 2018

Pel mateix motiu, la orientació del fòrum tampoc coincideix amb la trajectòria de la via principal *Ilerda-Ruscino*. Aquesta proximitat del fòrum a les vies era una opció que realment era tinguda en compte, con així ho testimonia la situació del fòrum de la colònia de Tarraco, en què es procurà la seva proximitat a la Via Augusta. Això significa que en el moment de la construcció de l'edifici es prioritza novament la seva ubicació en un lloc destacat i preeminent, sota la protecció del puig, per sobre de la seva proximitat amb el principal eix de la xarxa viària, que discorre en paral·lel al Segre.

Tot i que N. Dupré (Dupré, 1983) fa referència a una via que per les terres occidentals de l'actual Cerdanya travessa els Pirineus per *Iulia Libica*, en realitat, al cas de Llívia sembla que el fòrum es trobava fora de qualsevol eix, i s'hi accedia, com a la ciutat, per un petit ramal o *diverticulum* que sortia de la via principal, la qual seguia un traçat paral·lel però no passava per l'interior del nucli. La via principal passava pel sud de Llívia, recorregut fossilitzat en l'actualitat en el rectilini camí Oncés-Gorguja (Padró, 1984), un dels sectors de la plana del que tenim més informació. L'estudi toponímic ens aporta la presència del llogarret d'Oncés (*Undecesse*, 839 i 840), que podria ser el testimoni de la presència d'un mil·liari, l'onzé (*Undecenis*), ubicat a la via (*Onom. Cat.* Vol. V).

En relació amb això, s'ha identificat fins ara la que és la única porta original d'accés a l'edifici públic, situada al seu costat llarg oriental (al cas de *Ruscino* hi ha una única porta que facilita l'entrada al fòrum, situada en aquest cas al mur perimetral nord). Si tenim en compte l'existència de la zona B de Les Colomines a les proximitats del fòrum, sembla evident que l'accés originari tindria lloc des del sud-est, desviant-se de la trajectòria d'un

dels carrers de l'actual poble, probablement hereu d'un antic camí que mena a la carretera que creua la població, en el que podria ser una fossilització del diverticle.

Pel que fa a la via *Ilerda-Ruscino*, es pot relacionar amb bona part del traçat del Camí Ral de Puigcerdà a la Seu, que apareix esmentat a les fonts alt-medievals com a *Strata Ceretana*, *Strata* o *strata publica*, considerant-lo la pervivència de la via romana (Padró, 1984). S'hi ha localitzat una columna granítica catalogada com a "mil·liari anepígraf" a prop del Coll de la Perxa, trams viaris empedrats, i parts de pilars o basaments de ponts. També davant de l'església parroquial de Llívia hi ha la creu de Toret, un element que a la base conserva un fragment d'un possible mil·liari (Mayer i Rodà, 1985). A la sortida de *Iulia Libica*, la via es dirigia cap a Puigcerdà passant pels ponts de Llívia, Puigcerdà i Sant Martí d'Aravó (Padró, 1984). Sobre aquest pont, ubicat a Puigcerdà, els autors que l'han estudiat el consideren una obra romana, després remodelada (Oliva, 1976; Delcor, 1976; Padró, 1984).

Existia també una xarxa local de menor entitat que facilitava l'accés comercial als centres rurals més propers i als nuclis de poblament dispers. Un d'aquests itineraris utilitzats en època romana podria ser el camí de Llívia a les Escaldes (Padró, 1984).

D'aquesta concentració de topònims de probable origen romà, i fins i tot troballes, que es dona a la plana i especialment entorn de Llívia, coincidint amb les dades arqueològiques i d'estudi arqueomorfològic de les vies més properes, podem concloure que ens trobem en un sector densament ocupat en època romana, com es correspon a una zona central del territori, amb un important paper polític i administratiu, una àrea intensament romanitzada, amb distàncies curtes entre els diferents assentaments rurals, d'un dia de distància a peu o amb carro, que faciliten l'arribada de matèries primeres i productes manufacturats a la ciutat (Aliaga *et al.*, 1998).

Tota aquesta informació seria recollida per O. Olesti per a la realització de la seva tesi de llicenciatura, que se centrà en la romanització del territori i, sobretot, en la configuració de *Iulia Libica* i la vertebració d'una possible centuriació de la plana cerdana en època altimperial a partir del territori de la *civitas*, una vegada estabilitzada com a nucli central de la comarca, de forma paral·lela al control centralitzat de la producció. No en va, els estudis sobre el territori que situen la parcel·lació romana de la Cerdanya durant el període augusteu, contemporàniament a la fundació de Llívia, aporten noves dades en favor d'aquesta possibilitat (Olesti, 1993).

De fet, la presència de diverses *stratae* a les fonts altmedievals demostra que aquesta xarxa deuria ser densa. Avui dia encara es conserva el topònim de l'Estrada en un pla situat entre Estavar i Gorguja, a llevant del castell de Llívia i al costat del Segre.

En relació també amb aquesta possible centuriació, tenim la menció del coll de la Perxa com a *Pertica* a la documentació altmedieval. En llatí, una de les seves accepcions és el territori dividit o assignat en funció d'una centuriació. La *pertica* de Llívia seria el territori de la plana que comença a partir del coll de la Perxa, i el coll podria haver format part del límit fronterer entre les províncies Tarraconesa i Narbonesa, i per tant un punt força rellevant.

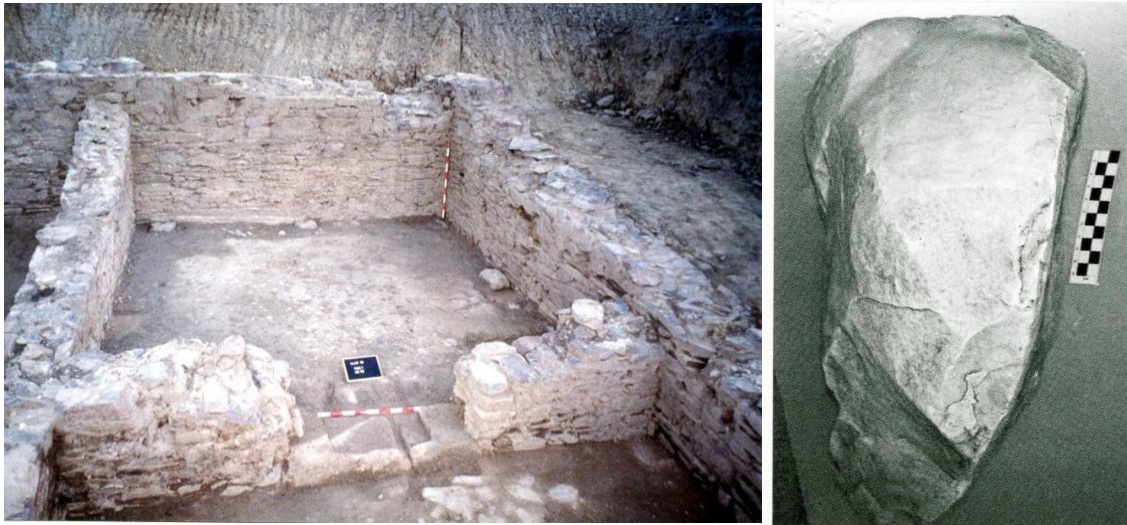

Fig. 3. A l'esquerra, habitació corresponent a la cúria. A la dreta, fragment de tòrs de marbre. Any 2001

Quant a la ciutat, no sembla que existeixi una coincidència entre l'orientació del fòrum i la d'aquesta hipotètica centuriació. Probablement la causa d'aquest fet sigui també el condicionant orogràfic que suposa l'existència de la part baixa del Puig del Castell, que influència poderosament l'espai de construcció de l'edifici públic. Pel contrari, la orientació de la possible xarxa sí que coincideix amb algunes de les estructures d'habitació del jaciment del Camí Ral, dels murs romans del Carrer dels Forns, de la zona B de Les Colomines i de la *domus* de l'Hort de la Rectoria, donat que la ciutat té una planta no ortogonal degut a la influència del terreny, que implica la diferenciació de la orientació del fòrum respecte a la resta del nucli.

A tot això, entre els anys 1997 i 2003 s'havia descobert, delimitat i excavat parcialment l'actual edifici del fòrum. Mitjançant l'estudi arquitectònic (planta regular, habitacions a la part superior incloent la cúria, restes del pòrtic oriental, una porta monumental d'accés i una exedra al cantó sud-est) i el material (escultures, *crustae*, *sectile*, monedes de Tiberi i Claudi) es va concloure que es tractava d'un edifici públic i que podia ser el fòrum alt-imperial de la ciutat romana de *Iulia Libica*.

Això es confirmà l'any 2013, amb uns sondejors que van treure a la llum diversos murs perimetrals, el mur del *podium*, afectat per tombes posteriors, i la cantonada nord-oest, amb 42,50 m d'amplada total pel que fa al cantó curt septentrional (Carreras *et al.*, 2013; Olesti *et al.*, 2015).

Entre els anys 2014 i 2015 es van efectuar diverses intervencions a l'interior de la part nordoriental del fòrum, així com l'excavació de les rases de fonamentació dels murs principals, per tal d'establir la cronologia fundacional de l'edifici.

Entre els anys 2016 i 2017 es va descobrir i s'inicià la delimitació del temple, de planta rectangular, situat enmig de la part nord de l'edifici, sobre una plataforma creada mitjançant el *podium* transversal, sense *temenos*. El temple, del que fins ara s'han excavat la meitat oriental de la pronaos i part de la *cella*, ha conservat un tros d'aquesta en molt bon estat, amb pavimentació de lloses de pissarra i marbre i *signinum* in situ, formant una composició. Igualment destaca una considerable altura i estat de conservació dels murs perimetrals, que presenten revestiments parietals per la cara interna. Cal destacar la presència d'una base d'estàtua sobre el paviment, i d'un conjunt de fragments d'estàtues de marbre de tipus figuratiu, pertanyent a època augustea o tiberiana, que es va trobar incrustat a mode de reaprofitament com a material constructiu en un mur tardà adossat al mur lateral oriental de la *cella* (figures 8 i 9) (Guàrdia *et al.*, 2017; Guàrdia *et al.*, 2018a).

De forma paral·lela a la del temple, es continuà amb les excavacions de les zones de la porta i l'exedra.

Figura 4. Temple del fòrum de *Iulia Libica*. Excavació d'un possible *auguraculum* a la part davantera de la *cella*

Fig.5. Fragment de rostre de deessa de marbre

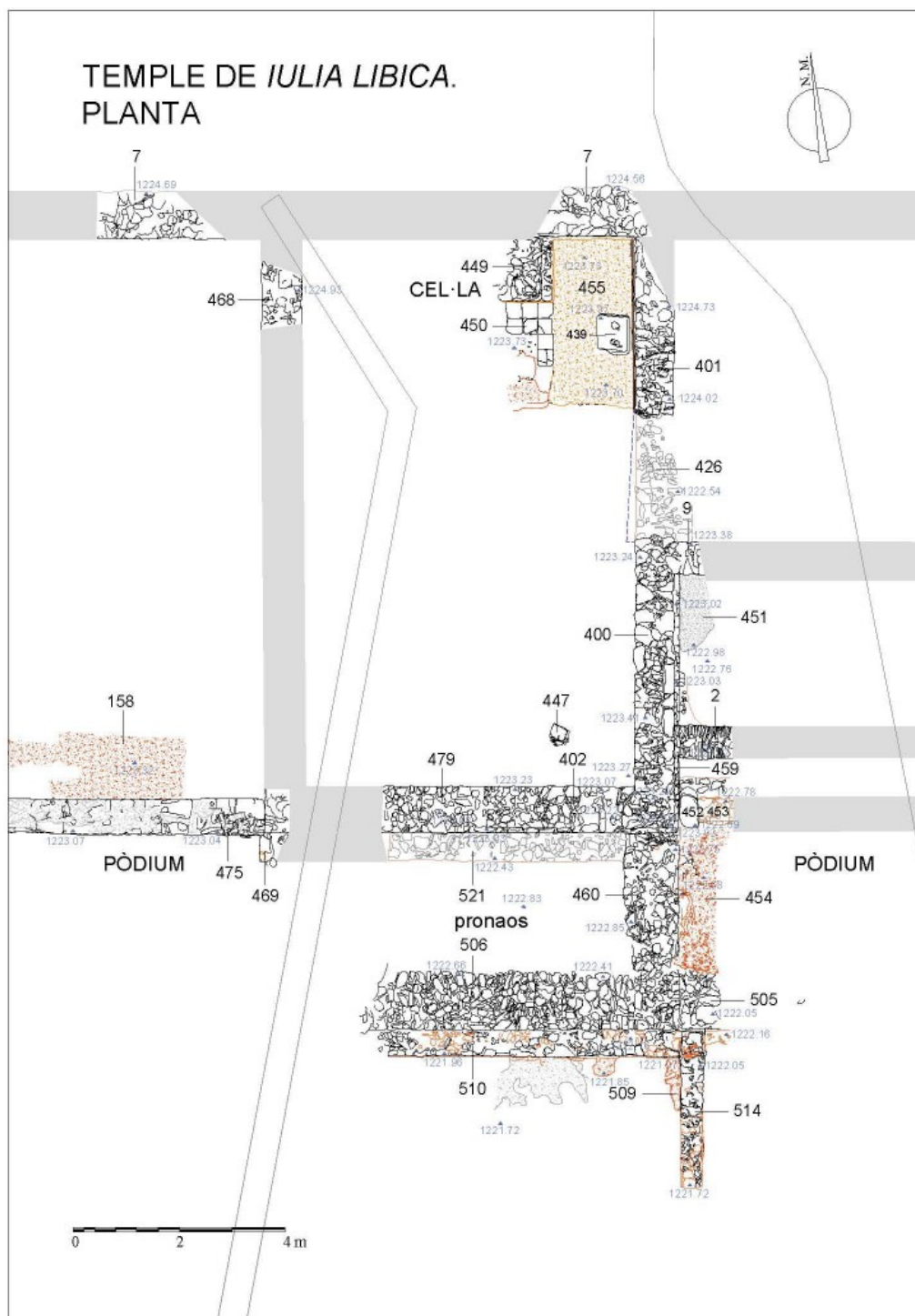
Fig. 6. Temple del fòrum de Iulia Libica. Pronaos

Fig. 7. Temple del fòrum Iulia Libica. Part millor conservada de la cella

Figura 8: Fòrum de *Iulia Libica* (inícs s. IaC-s. II dC). Planta general. Any 2017

La situació del temple és òptima de cara a la seva visualització, ubicat sobre una plataforma al nord del fòrum, apreciable des de totes les parts del propi conjunt, de la ciutat de que forma part i des de molt més lluny dels límits de la *urbs*, donades les característiques topogràfiques del terreny que envolta Llívia. Es tracta d'una visió del temple com a element que presideix el conjunt i la plaça del fòrum des d'una posició dominant, alhora que ressalta la seva importància sobre la resta d'edificis. Destaca també per la seva simetria, no en va es troba exactament en l'eix central de l'amplada de la part nord del conjunt del fòrum (Guàrdia *et al.*, 2018a).

El fòrum de *I. Libica*, que és al mig de la ciutat, de tipologia constructiva i programa decoratiu d'època Júlia-Claudia, es troba molt lligat als exemples de *Ruscino* i *Lugdunum Convenarum*, ciutats del sud de la Gàl·lia, amb qui potser comparteix cronologia (entorn del canvi d'era), estatut jurídic municipal, i probablement també fundació augustea, dins el marc de la política fundacional d'aquest emperador, segons el material aparegut a les rases de fonamentació (Guàrdia, 2018).

A partir de la construcció i desenvolupament del nou espai del fòrum s'organitzaria el nucli urbà fins arribar-se a formar la resta de la xarxa de la ciutat. La principal conclusió que es deriva de la comparació de les datacions dels materials ceràmics (en especial les àmfores Pasc 1, Dress 2/4 i Dress 7/11, i les ceràmiques sigil·lades itàliques i sudgàl·liques presents en tots aquests nuclis d'hàbitat és que el recinte del fòrum va ser el centre de la part pública de *Iulia Libica*, i que tots els enclavaments en formaven part, funcionant en un mateix moment cronològic que podem situar entre finals del segle I aC. i el segle II dC. (Guàrdia *et al.*, 2018b).

A part de la seva posició preeminent, el fòrum esdevé l'espai dominant del centre monumental i es troba també al centre de la xarxa, separant la part residencial, representada per la *domus*, dels habitatges o establiments comercials de la zona B. L'estat actual de les excavacions no permet conèixer amb detall la trama i la topografia urbanes de la ciutat altimperial, però resulta evident una diferenciació entre sector públic i privats ja en època augustea, una considerable extensió física de les estructures de la ciutat i un progressiu desenvolupament. Amb tot, no s'han documentat encara altres edificis públics relacionats amb el fòrum, possibilitat que s'ha pogut estudiar en diversos fòrums, però no a Llívia.

Quant als edificis de serveis, en època imperial hi ha la voluntat d'apropar, com a mínim, un dels diferents centres termals de les ciutats a l'àrea del fòrum (*Valentia*, *Tarraco*, *Baetulo*, *Barcino* i *Labitolosa*). També en una de les darreres excavacions fetes a *Emporiae* es documenta l'intent d'acostar un dels edificis termals al fòrum. Destaca el cas de *Labitolosa*, on es coneixen dos edificis termals, relativament propers a la zona de la cúria, que semblen delimitar un ampli espai públic, de caràcter polític però també amb funció de serveis. Això es dona també a Itàlia i les províncies occidentals, amb els casos d'*Augusta Praetoria*, *Ostia*, *Veleia* i *Augustoritum* (Limoges).

A Llívia només hi ha la possibilitat que les restes d'hipocaust i sala de foc que hi havia a prop del fòrum, al sector 11000 de la zona B de Les Colomines haguessin format part d'unes termes públiques, però és només una hipòtesi, donada la poca entitat dels vestigis conservats (v. imatge p. 16). Tot i això, en poblacions de topografia abrupta, on el fòrum és a la part més alta, bastir-hi les termes podia dificultar l'arribada d'aigua.

Els edificis comercials es troben ben comunicats, a prop del punt d'arribada de les mercaderies. El conjunt de la zona B, encara que no de tipus públic, podria correspondre, en la seva Fase 2, a restes alineades de *tabernae* amb activitats comercials i mercantils, en relació als eixos principals (avui encara vigents), situades ben a prop del fòrum, ubicat al lloc preeminent. En aquest sentit, hi ha similituds amb *Tarraco*, on les instal·lacions econòmiques es troben a l'est del fòrum de la colònia, i també amb *Iluro*, on són al sud del *cardo maximus*, delimitant-se un sector a la part meridional de la ciutat amb aquestes activitats, contraposada al centre de la vida institucional, situat al nord i al nord-est. També s'ha de recordar que les *tabernae* surten del fòrum en època altimperial, i que és precisament en la primera meitat del segle I dC. quan es defineix el conjunt d'habitacions paral·leles de la Fase 2 de la zona B. Per altra banda, les termes i els edificis d'emmagatzematge són construccions molt més habituals en època altimperial que republicana, la qual cosa reforça la cronologia que donem a l'hipocaust i les estructures de la zona B.

Precisament la importància del conjunt públic no ha de fer oblidar el paper dels elements domèstics de la zona B de Les Colomines, definits estructuralment ja en època augustea i amb desenvolupament posterior (Fases 2 i 3). Els indicis de producció però també de residència d'aquest sector es basen en la presència de nombrosa vaixel·la de taula d'importació de qualitat, i també restes de producció de vidre, fragments de mosaic i estuc pintat, i consum local d'ostres. La proporció de peces de ceràmica emporitana tardana, sigil·lada itàlica, sudgàl·lica i africana de cuina és infinitament superior a les recuperades al fòrum. El mateix cal dir respecte de les àmfores i elements més utilitaris com la ceràmica a mà o la ceràmica de roig intern pompeïà, que només són presents a la zona B.

La naturalesa del material sembla anar en la direcció que ens trobem amb les restes d'un nucli amb l'activitat quotidiana pròpia d'un barri integrat en una vida urbana plenament desenvolupada, en paral·lel al gran edifici proper, format per habitatges particulars senzills i també comerços, manufactures o indústries, que podrien incloure un possible pati intern en l'espai ubicat entre els sectors 12500, 12600 i 12700 (figura 10). Aquesta caracterització és palesa per una evolució arquitectònica determinada, diferenciada i documentada arqueològicament respecte al fòrum; mentre aquest, destinat a funcions politico-administratives i religioses molt concretes, es mantindria gairebé inalterable al llarg d'almenys un segle i mig, les estructures de la zona B aniran evolucionant en aquest mateix lapse de temps en funció de noves necessitats de tipus social, econòmic o comercial.

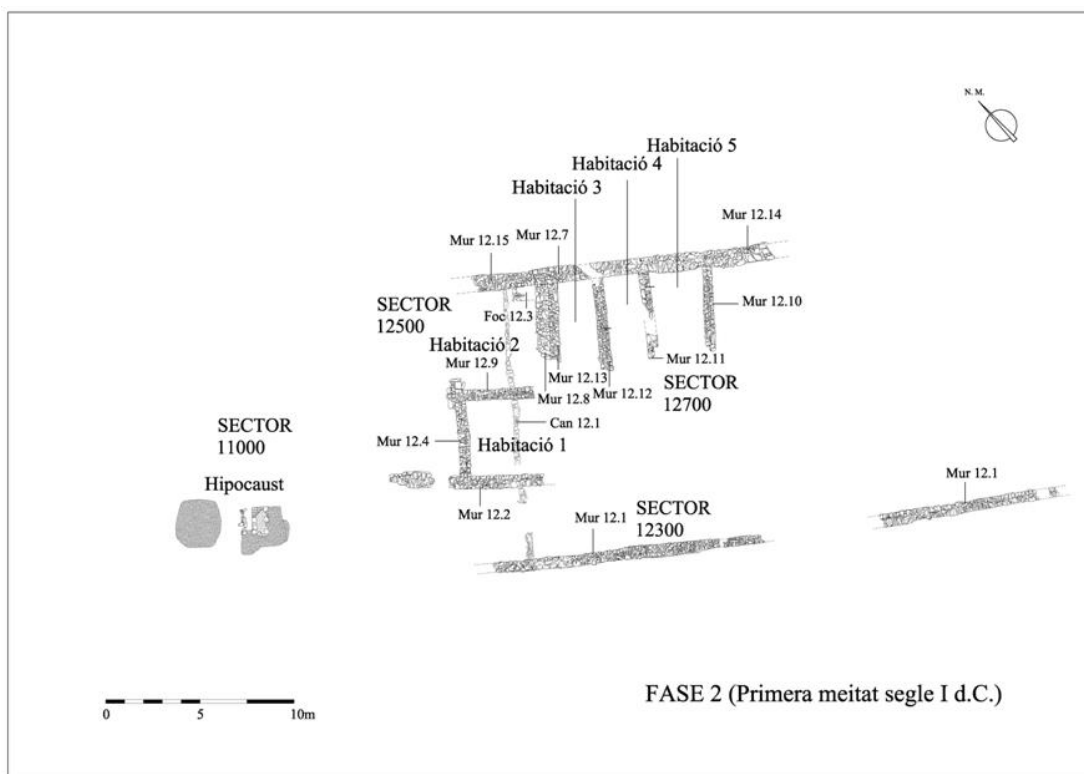

Figura 10: Les Colomines zona B Fase 2 (primera meitat s. IdC). Any 1998

Per altra banda, la *domus* de l'Hort de la Rectoria (veure figura 2) exemplifica l'existència d'elits urbanes establertes en una típica vivenda privada romana de tipus altimperial (Rojas, 2002), mentre Cal Barrier (figures 11 i 12), força allunyat del centre de la ciutat antiga, podrien ser les restes d'un centre productiu de tipus industrial (Moix, 2010).

Manca per identificar la muralla de *Iulia Libica*, de la que sospitem que probablement va existir (moltes ciutats romanes tenien muralla: *Tarraco*, *Barcino*, *Iesso*, *Aeso*...), tot i que no en tenim cap evidència arqueològica. Tampoc coneixem cap dada sobre el seu recorregut, característiques arquitectòniques i moment de la construcció. L'únic que podem fer és aventurar quina seria la seva trajectòria més lògica, tancant tots els espais públics i privats de la ciutat pel cantó meridional, mentre el Puig del Castell protegia la part nord.

La *urbs* es troba al pas principal dels Pirineus Orientals, dins la ruta comercial que possiblement portava els materials luxosos i les àmfores des de *Narbo* i la ceràmica sigil·lada des de La Graufesenque, a part d'una hipotètica funció com a *statio* interprovincial entre la Tarraconesa i la Narbonesa (Guàrdia, Carreras i De Soto, 2017).

La *civitas* es convertí en la capital dels ceretans i el fòrum en el seu centre religiós, polític i administratiu, enmig d'un extens territori que als segles I-II dC es dedicà a transformar tota mena de productes per mantenir els elevats costos del centre públic.

Projecte per a la intervenció arqueològica al fòrum de *Iulia Libica* (Llívia, Cerdanya). Any 2021. Pressupost

Figura 11: Situació de Cal Barrier

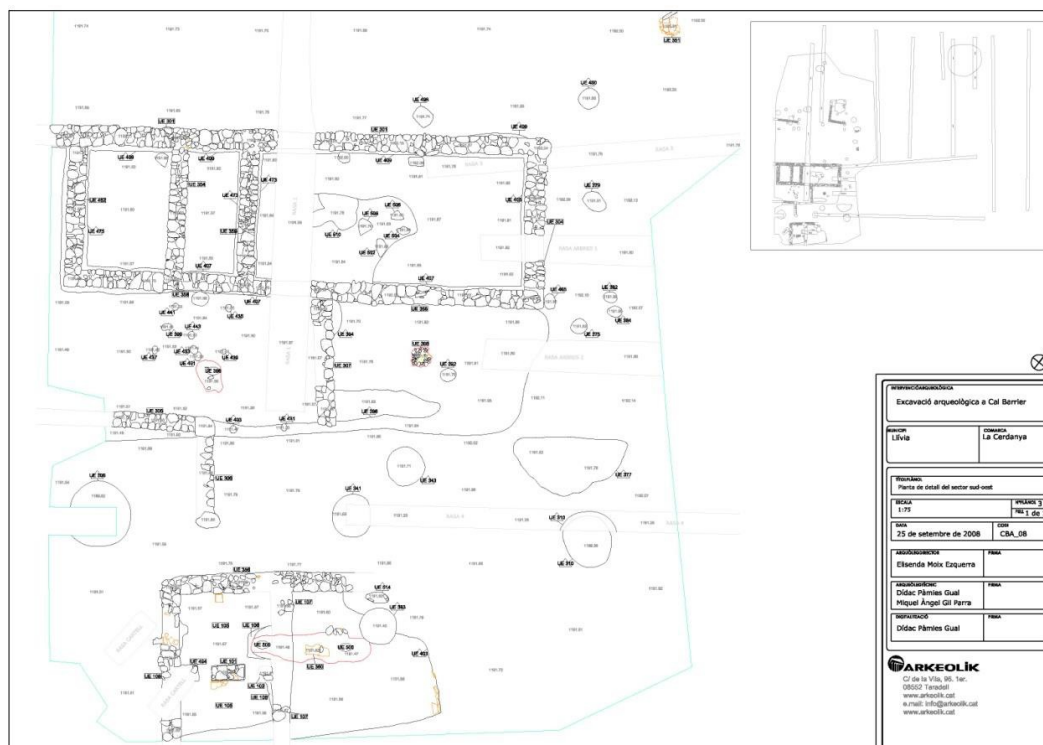

Figura 12: Cal Barrier. Planta general. Any 2010

La ciutat i el fòrum van continuar en funcionament fins el segle II dC, com així ho testimonia la troballa de monedes de Domicià (dinastia Flàvia), Antoninus Pius (dinastia Antoniniana) i Trajà.

Figura 13: Situació del Puig del Castell

Sempre segons voluntat de l'Ajuntament, l'any 2018 es decidí excavar la zona de l'exedra, al sud-est del fòrum. Es considerava que una vegada documentat aquest sector es podia tapar i fer passar un vial i serveis per aquest lloc, i així preservar el sector del temple, dins un projecte urbanístic-arqueològic

En aquest indret vam realitzar una primera excavació per completar alguns estrats d'abocament a l'interior de l'exedra a on es trobaven, entre d'altres, restes de ceràmica sigil·lada itàlica de la forma Conspectus 15-22 (finals d'August-principis de Tiberi), així com àmfores, ceràmiques micènies amb vernís negre de la Narbonesa i ceràmica de parets fines de la mateixa època. Estructuralment destacava la troballa de tota una superfície de *tegulae* que cobreix el pis d'un àmbit de planta regular i gran qualitat arquitectònica, trencada per la construcció del mur perimetral nord d'una nova exedra. Semblava que hi havia hagut una primera exedra que s'amortitza ben d'hora i que és tallada per la posterior exedra de finals d'August o principis de Tiberi.

Una vegada identificades les dues fases constructives de l'exedra es va voler arribar als fonaments de la més antiga per establir la seva cronologia, i com s'assentava a sobre del terreny natural. Semblava que existia una primitiva terrassa amb farciment posteriors d'argiles locals. El mur meridional de la primitiva exedra té una fondària de gairebé 2 m, i es troba inestable per la presència d'aigües freàtiques, per això un cop excavada es va assegurar la seva base i es va cobrir amb graves..

Com que la primera exedra estava tallada per l'exedra posterior, vam 'excavar més enllà del mur nord d'aquesta, documentant el mur de tancament de l'exedra més antiga, destruït per la fonamentació del mur perimetral nord de la nova. per alguna raó encara desconeguda. Els materials associats a aquesta primitiva estructura no són massa precisos i tan sols en situen en una cronologia augustea.

Fig. 14 .Exedra. A l'esquerra, procés de delimitació del nivell de circulació molt ben conservat, delimitat per murs i format per un nivell pla de *tegulae* col·locades a l'inrevés

Les troballes de l'exedra, tant el paviment com la segona estructura, van servir perquè l'Ajuntament es replantegés la solució del vial lateral del fòrum, ja que hauria de cobrir l'exedra. Es planteja no connectar el pàrquing amb el C/Iulia Lybica, i que el tràfic rodat només arribés pel carrer principal, evitant d'aquesta forma que afectés tota la part nord del fòrum.

Fig. 15: Exedra. A dalt a l'esquerra, procés d'excavació de la part superior del tall estratigràfic que hi ha entre el mur lateral dret de la primera exedra i el mur perimetral oriental de l'exedra del fòrum, que possibilita la visió de part la cantonada de la primera exedra, alçat amb cantonada de l'esmentat mur. A dalt a la dreta, detall de la fonamentació sobre les argiles del mur de la primera exedra (a la dreta de la imatge) i del possible fonament del mur perimetral oriental de l'exedra (al fons). A baix a l'esquerra, resultat de la cala efectuada entre el contrafort i el mur oriental de l'exedra de reduïdes dimensions, i l'angle que forma aquest amb el mur septentrional de l'exedra posterior. A baix a la dreta, excavació efectuada per la cara nord de l'exedra gran, amb la descoberta del final de l'estructura antiga, tallada pel fonament de l'estructura posterior

Tot i que ja coneixíem els límits del fòrum pel seu costat nord, est i oest, encara mancava delimitar-lo pel seu vessant sud. La presència de construccions modernes i un canvi de cota pel possible aterrament del conjunt feien encara més difícil la seva localització. Al maig del 2017 havíem efectuat prospeccions geofísiques amb GPR en aquells espais públics que podien donar indicis d'estructures constructives de tancament en la part sud.

Una d'aquestes estructures, paral·lela al mur septentrional del fòrum, es trobava al carrer de la Colomina. El darrer any s'havia fet un sondeig per confirmar l'anomalia geofísica, documentar les característiques d'aquest possible mur i si per cronologia podia ser d'època romana. El resultat del sondeig confirmà la presència d'una estructura molt

arrasada que coincideix amb la orientació dels murs perimetrals del fòrum. No es van trobar materials associats per confirmar la seva datació, però sí que sembla un element que forma part del fòrum. A l'espera de més dades d'aquest vessant sud, la hipòtesi seria que aquest mur marca el límit meridional de l'edifici.

Fig.16: A dalt, situació de la rasa de sondeig al carrer de la Colomina. A baix, aparició del fonament d'un possible mur que marcaria el límit meridional del fòrum

La intervenció més extensa del 2018 va significar el desmuntatge del mur de la sagrera de l'església de la Mare de Déu dels Àngels, i el rebaix de la seva estratigrafia fins arribar als nivells arqueològics. Això va permetre un gran avenç en extensió en aquesta part occidental del l'edifici romà, exemplificat en la unificació de les cales 1 i 2 de 2013 amb el nivell del temple.

Figura 17: Mur de la sagrera de l'església parroquial abans del seu enderrocament

La conseqüència va ser la delimitació d'un nou tram del mur perimetral septentrional del fòrum, i de manera total la dels murs laterals occidental i frontal de la *cella* del temple, el mur occidental de la pronaos i el mur del pòdium, fins assolir-se visualment la planta completa a nivell del coronament. Tanmateix, només es va poder intervenir en l'espai no afectat pels reforços que apuntalen el vial central i alhora protegeixen la part excavada del temple.

Després dels rebaixos amb maquinaria adient es van delimitar diverses tombes de lloses d'època medieval de la necròpolis ja coneguda, algunes de les quals havien seccionat el mur septentrional, el lateral occidental del temple i el lateral occidental de la pronaos..

Donat que s'havia rebaixat força el nivell de terres, es va voler documentar fins a on s'assentava l'església. Amb aquest motiu es van practicar una sèrie de sondejos de comprovació per veure la potència dels seus fonaments. Un dels sondeigs es va fer al costat de l'absis en la part exterior, i un altre en el punt que creua el mur septentrional del fòrum i l'església en la zona nord. Com a resultat es va documentar que els fonaments de l'església baixen força fins assentar-se a la roca, la qual cosa fa que la seva estabilitat no es vegi condicionada per les excavacions arqueològiques. Un dels sondeigs va ampliar la cala 2 de 2013 que estava al costat de l'absis i on va aparèixer per primera vegada el mur del *podium* septentrional del fòrum. En aquest indret es va excavar una tomba de lloses ja documentada aquell any, i una altra de nova (tomba 7), degut a la necessitat d'aprofundir el sondeig. En tot cas, es tracta de la confirmació de l'existència d'una àmplia necròpolis, amb tombes datades per C_{14} als segles XI-XII.

Fig. 18: Sondeig 2. Excavació finalitzada, amb el mur del pòdium al centre de la imatge, on s'aprecia, per sota de les restes de paviment, un tram de la rasa de fonamentació d'aquesta estructura, que retalla el terreny natural

Fig. 19. Tomba 7

Finalment, es va excavar i desmuntar l'estructura del rec d'Angostrina, que vorejant per la part externa la base del mur de la sagrera de l'església, retallava en època moderna tota la part central del temple de manera el·líptica. S'està estudiant que la negativa d'aquest canal, força ample, pugui permetre passar una sèrie de serveis, com ara l'electricitat, que hores d'ara passen a prop del mur de l'església.

Fig.. 20. A dalt, vista aèria on es pot observar la zona situada entre el temple del fòrum i l'àbsis de l'església, on destaca la delimitació dels murs laterals occidentals de la *cella* i la pronaos i el recorregut del rec d'Angostrina a l'esquerra de la imatge, amb la doble cantonada que forma el mur lateral amb el mur perimetral septentrional del fòrum a la dreta. L'espai rectangular existent entre la banda esquerra del temple i el mur de l'església es troba ocupat per la necròpolis alt-medieval posterior. Procés de delimitació. Imatge: J. Guitart. A baix, vista lateral amb el rec d'Angostrina en primer terme, que talla tota l'estratigrafia preexistent, i la doble cantonada que formen el mur lateral occidental de la *cella* del temple amb el mur perimetral septentrional del fòrum, del qual es pot apreciar la seva trajectòria totalment rectilínia a la dreta de la imatge. Procés de delimitació

Fig. 21. Mur lateral occidental de la cella del temple. A l'esquerra, espai de la necròpolis. A la dreta, punt de les quatre cantonades: mur lateral occidental de la *cella* del temple, mur frontal de la *cella* del temple, mur del pòdium i mur lateral occidental de la pronaos del temple. Any 2018

A mode de conclusió, el 2018 va ser un any de transició en les excavacions que s'han de realitzar en funció del canvis urbanístics en la via i els serveis que es van produint. Ens estàvem adaptant a excavar aquells espais que quedaven lliures de les intervencions urbanístiques, a l'espera de què puguèssim seguir una planificació amb criteris més arqueològics.

BIBLIOGRAFIA

- ALIAGA, S.; ANDREU, R.; MERCADAL, O.; OLESTI, O. "Territori i vies de comunicació a la Cerdanya en època romana", XI Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, 1998, p. 261-283
- ARANEGUI, C.; HERNÁNDEZ, M.; LÓPEZ PIÑOL y colaboradores "El foro de Saguntum. La planta arquitectònica". A: *Los foros provinciales de Occidente*, Ministerio de Cultura, Madrid, 1987, p. 73-97
- CARRERAS, C.; GUÀRDIA, J.; GUITART, J.; OLESTI, O. "Prospecció arqueològica i sondejos al fòrum de Iulia Libica (Llívia, Cerdanya)", XII Jornades d'Arqueologia de les Comarques Gironines, Besalú, 2014, p. 253-260
- DELCOR, M. "La romanisation de la Cerdagne", Cypsela, I, Girona, 1976, p. 145-154
- DUPRÉ, N. "La vallée de l'Ebre et les routes transpyrénéennes antiques", *Caeserodunum*, 8, XVIII, 393-41, 1983, p. 398
- GUÀRDIA, J.; GUITART, J.; CARRERAS, C.; OLESTI, O. "El fòrum de Iulia Libica i la capitalitat ceretana en època altimperial. Novetats arqueològiques". A: O. Olesti, J. Oller, J. Morera (Eds.): *Arqueopyrenae. L'explotació dels recursos naturals al Pirineu oriental en època antiga*. Bolvir (1-3 octubre 2015), Treballs d'Arqueologia, núm. 21, 181-204, 2017, p. 181-204, UAB
- GUÀRDIA, J.; CARRERAS, J.; DE SOTO, P. "Circuits Comercials de Iulia Libica (Llívia): Visions a partir de les ceràmiques i els marbres", *Revista Arqueològica de Ponent*, 27, 2017, p. 147-168
- GUÀRDIA, J. "El fòrum romà de Iulia Libica i l'arqueologia romana de Llívia (Cerdanya)". Tesi doctoral dirigida pels Drs. Josep Guitart i Oriol Olesti, Universitat Autònoma de Barcelona, Institut Català d'Arqueologia Clàssica i Universitat Rovira i Virgil, any 2018
- GUÀRDIA, J.; CARRERAS, C.; GUITART, J.; RAMON, M. "El temple del fòrum romà de Iulia Libica. Excavacions 2016-2017", XIV Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona, Caldes de Malavella, 1-2 juny 2018, 2018a, p. 231-246
- GUÀRDIA, J.; CARRERAS, C.; GUITART, J.; OLESTI, O. "El fòrum de Llívia (2001-2016)". A: Mercadal, O. (Ed.): *Història de la Cerdanya*, Diputació de Girona, 2018b
- GUÀRDIA, J. "La ciudad y el foro romano de Iulia Libica (Llívia, Cerdanya)", *CAUN*, 29, 2021, p. 1-20
- GUITART, J.; PADRÓS, P.; FONOLLÀ, A. "Aproximació a l'esquema urbanístic fundacional de la ciutat romana de Baetulo (Badalona)". A: *La ciutat en el món romà*. Actes del XIV Congrés Internacional d'Arqueologia Clàssica (Tarragona, 1993, 5-11 de setembre), Vol. 2, Tarragona, 1994, p. 188-191
- MAYER, M.; RODÀ, I. "L'epigrafia romana a Catalunya, estat de la qüestió i darreres novetats", *Fonaments*, 5, Curial Edicions Catalanes, Barcelona, 1985, p. 172-175
- MOIX, E. "Intervenció arqueològica a Cal Barrier (Llívia)". A: Actes de les Desenes Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona, Arbúcies, 2010, p. 259-266
- OLESTI, O. "La Cerdanya en època antiga: romanització i actuació cadastral". A: *Estudios de la Antigüedad*, 6/7, 1993, p. 133-154
- OLESTI, O. "Paisajes de alta montaña: Roma y los Pirineos". A O. Olesti (ed.): *Paisajes de la Hispania romana. La explotación de los territorios del Imperio*, Dstoria edicions, Sabadell, 2014, p. 321-374

OLESTI, O.; GUITART, J.; CARRERAS, C.; GUÀRDIA, J. "El fòrum de Iulia Libica", *Era. Revista cerdana de recerca*, 2015, núm. 1, p. 97-111

OLIVA, M. "Troballes romanes a Llívia", I Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, 1976, p. 136-140

PADRÓ, J. "Les vies de comunicació romanes al Pirineu català". A: *Hannibal Pyrenaeum transgreditur: XXII centenari del pas d'Annibal pel Pirineu, 218 a.C.*, V Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, Puigcerdà, 1984, p. 61-87

ROJAS, A. "Excavació d'una casa romana a l'Hort de la Rectoria, Carrer dels Forns, 3-5 (Llívia, La Cerdanya). Octubre-desembre 2001". A: *Actes de les Sisenes Jornades d'Arqueologia de les comarques de Girona, St. Joan de les Abadeses*, 2001, 2002, p.237-242

RUIZ DE ARBULO, J. "El foro de Tarraco", *Cypsela*, VIII, Girona, 1990, p. 119-138

LA CAMPANYA DE 2019

La campanya de l'any 2019 va tenir lloc entre els dies 2 de maig i 31 d'octubre. Una intervenció arqueològica que va combinar sondejos, excavació i consolidació al fòrum de *Iulia Libica*. D'aquesta actuació es va entregar el corresponent informe: "Informe preliminar de la intervenció arqueològica al fòrum de *Iulia Libica* (Llívia, Cerdanya)", amb direcció tècnica de C. Carreras i J. Guàrdia.

Des de feia un parell de campanyes, les nostres intervencions s'havien anat adaptant a les necessitats urbanístiques del municipi, que necessitava traslladar el tràfic de vehicles que passava per un vial provisional que creuava el centre del fòrum romà. Si inicialment en el 2018, es volia passar un nou vial amb els corresponents serveis per la banda oriental de l'exterior del fòrum, la troballa de les dues exedres i d'una segona estructura circular de *tegulae* i el seu alt nivell de conservació, van fer reconsiderar aquesta opció. L'alternativa en el 2019 era passar el vial al costat de l'església de N^a Sra. dels Àngels, i d'aquesta manera alliberar la part central del fòrum a on es localitza el temple (veure figura 22).

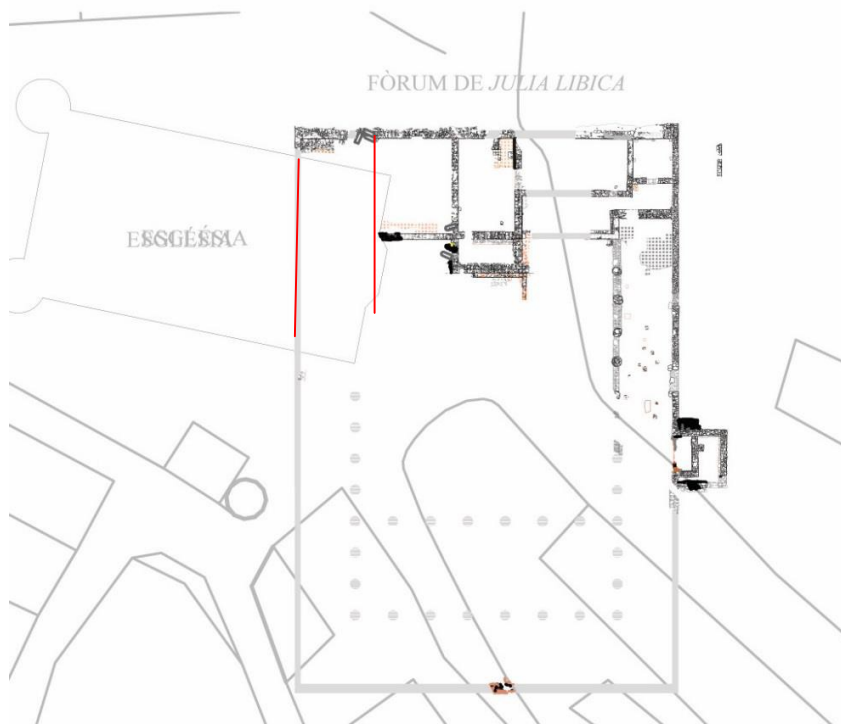

Fig. 22: Proposta dels nous canvis vials i com afectaren les excavacions del 2019

Així doncs, la primera intervenció d'aquesta campanya es localitzà en la zona pròxima a l'església per excavar una bona part de la necròpolis alt-medieval abans de cobrir-ho i posar la terra per tal que passés el nou vial. Al llarg del mes de maig i juny es van identificar 35 tombes en la zona que es veuria afectada pel vial, que van ser excavades en la seva totalitat. El procés de cobrir aquest espai amb terra com a protecció provisional ja es va realitzar durant l'octubre del 2019.

Una segona zona a excavar era l'extrem de la segona exedra, que no s'havia arribat a completar en la campanya anterior. Per aquesta raó, la seva excavació va ser també una de les prioritats d'aquest any..

La tercera gran intervenció ha estat la troballa d'una gran trinxera de 2 metres al costat del mur oriental del fòrum. La raó de l'excavació d'aquest espai era doble. D'una banda, es volia limitar la pressió que exercia la terra en el mur oriental, i que els propis conservadors ja ens havien alertat. I d'altra banda, es volia conèixer millor l'exterior del fòrum, que fins ara s'havia excavat en sondeigs, generant una imatge parcial. La trinxera, que anava des de la cantonada NE del fòrum fins la porta, ens permetia connectar tot aquest espai i els sondeigs anteriors.

En qualsevol cas, en aquesta campanya es van fer intervencions en diferents sectors, amb diferents objectius:

1) Excavació de l'àrea adjacent a l'església de N^a Sra. dels Àngels

Vam iniciar al maig del 2019 la intervenció en la zona occidental del fòrum propera a l'absis de l'església, i a on ja s'havien identificat algunes tombes l'any 2013 i en la campanya anterior. Apart de les tombes medievals, es podien veure algunes estructures modernes com una canalització que conduïa les aigües d'una de les cantonades de l'església fins al carrer principal.

Després de delimitar les estructures modernes, es va voler reconèixer el potencial de l'horitzó medieval i situar totes les seves tombes. Es va determinar que l'estratigrafia medieval tenia escassa potència, i que de seguida es trobaven els nivells d'ús d'època romana, com l'*opus signinum* que es veu en el tall de la canalització moderna. Pel que fa a la necròpolis, totes les tombes eren molt senzilles, fetes amb un simple retall i coberta de lloses, amb algunes que havien conservat les lloses laterals. Es van arribar a reconèixer 35 tombes que s'ubicaven en un espai de 4-5 m entre l'absis de l'església i el temple romà, pel lloc per on podria anar el vial alternatiu.

La majoria de tombes delimitades es trobaven al voltant de l'absis i del mur del pòdium del fòrum, amb orientacions E-O i de vegades agrupades, segurament identificant grups familiars. Es van excavar gairebé totes les tombes entre el mur de l'església i el mur lateral occidental del temple, com es pot veure a la figura 23. Es tractava de tombes modestes, sense aixovars.

Fig. 23: Perspectiva aèria de la necròpolis amb el temple romà en primer terme. Imatge: P.Ozcoz

Fig. 24: Procés d'excavació de dues de les tombes. Imatge: P.Ozcoz

2) La trinxera del mur oriental del fòrum

Tal com dèiem a l'inici, una de les prioritats del 2019 era alliberar de pressió al mur oriental sobre el qual es recolzava un volum important de sediments. Per aquesta raó es va definir un límit de 2 metres respecte al mur per fer una trinxera, que apart de donar-nos una visió general sobre el que hi havia a l'exterior del fòrum ens permetia connectar diferents sondeigs com es pot veure a la figura 25. En la part nord d'aquesta trinxera, es va distingir desseguida un possible nivell que va baixant suaument seguint la pendent, per sobre l'estrat d'abandonament (UE 187) i el de destrucció de finals del segle II i principis del III dC (UE 331).

Fig. 25: Trinxera paral·lela al mur oriental del fòrum amb el nivell d'ús en primer terme

Un dels detalls més interessants era un retall central d'aquest possible carrer, que semblava tenir una funció de canalització de les aigües pluvials – com succeeix actualment. Aquest retall no començava a dalt de tot del mur oriental, sinó a uns 4-5 metres i continuava cap avall però es perdia en un punt (veure imatge de sota). Cal tenir en compte que si fos una canalització d'aigua superficial, caldria que girés més a l'esquerra per poder evitar l'exedra, i que l'aigua no anés a parar al seu mur nord.

Fig. 26: Trinxera paral·lela al mur oriental del fòrum

Aquesta canalització era a la vegada retallada per una altra estructura negativa que acabava en el mur oriental. Possiblement, la part més interessant va ser precisament tota la zona contigua al mur oriental, a on es va identificar una gran trinxera prèvia a la construcció del fòrum, i que primer es construeixen els murs del podi – que servien per aterassar – i posteriorment els murs perimetrals nord-sud. Es va poder arribar a la banquetta de fonamentació del mur oriental, i és precisament en el rebliment d'aquests estrats on es van identificar els millors materials de la campanya com ara 3 molins rotatoris de pedres volcàniques, una moneda de Trajà i un possible rellotge solar.

Figura 27: Trinxera i banquetta de fonamentació del mur perimetral oriental del fòrum

3) Possible base de decantació

A l'extrem sud de la trinxera de 2 m i al nord-est de la zona de les dues exedres, es va identificar una estructura circular feta amb *tegulae* de més de 3 metres de diàmetre. Sembla una basa de decantació d'argila que podria relacionar-se amb la possible existència d'un forn de *tegulae* en la proximitat del fòrum. Es tracta d'una estructura que sembla situar-se cronològicament en el moment de construcció del fòrum (època d'August), i que per alguna raó no es desmuntaria i s'aboquen a sobre sediments que la cobrien ja en època altimperial.

Figura 28: Possible base de decantació d'argila

LA CAMPANYA DE 2020

La intervenció, iniciada el 17 d'agost, va continuar durant els mesos de setembre i octubre, per concloure el dia 28 d'octubre.

1. Zona oriental exterior del fòrum

L'any 2019 s'havia excavat una trinxera de 2 metres paral·lela al mur oriental en la seva part exterior, on semblava identificar-se un nivell d'ús o via. En la campanya del 2020, es volia confirmar aquest punt i la seva datació, i també l'amplada de la via, i per això s'ampliava 2,3 metres més fins arribar a un mur paral·lel que es trobava sota la casa tardoantiga.

Fig. 29. Amplada del possible nivell de pas amb el mur tardoantic i la banqueta de fonamentació del mur oriental

S'arribà a un estrat que era el nivell d'ús contemporani al fòrum, però no aportà materials per datar-lo. També es va completar l'excavació de la trinxera de fonamentació del mur oriental fins arribar a la seva banqueta, amb el material que confirmava la data de construcció del mateix, les darreres dècades del segle I aC. La trinxera de fonamentació documentava una banqueta de pissarra que s'ha conservat complerta i una alçada del mur que arriba en algun punt a 1,90 metres.

Fig. 30. Banqueta de fonamentació del mur oriental del fòrum

En la part inferior de la trinxera, encara no s'havia arribat al nivell d'ús, però es trobaven restes d'escòries metàl·liques i ceràmiques. Segurament estava relacionat amb l'estructura circular de decantació d'argiles trobada a la part baixa de la trinxera.

2. Zona central del fòrum a prop del temple

Inicialment es volia excavar en extensió connectant l'excavació del temple amb la de la part oriental, però no es van poder treure els serveis de gas, aigua, gas i electricitat que encara travessen pel mig el fòrum. Per aquesta raó, es van crear dos testimonis longitudinals de N-S que mantenen aquests serveis, i es va excavar al seu interior en extensió, creant-se 3 quadres de 5x5 metres.

Fig. 31. Rebaix modern de planta circular que ens ajudà a identificar l'estratigrafia del sector central del fòrum

Després d'un primer rebaix a màquina, es van reconèixer un forat modern de pagès i un altre gran forat modern produït per una giratòria, que ens van permetre reconèixer l'estratigrafia de tot aquest espai central. En la part superior d'aquest sondeig central apareixia, una mica malmès, el mur septentrional del fòrum i una canal de rec modern.

Es va excavar en extensió tota aquesta franja central a on es documenta un gran estrat d'enderroc amb fragments de pissarra que en la part septentrional es combinava amb estuc, potser indicant un altre estrat del qual no coneixíem la relació estratigràfica amb l'anterior. Des de l'excavació inicial del forat de pagès modern es van documentar diversos enderrocs de pedra i argila de fases tardoantigues o altmedievals.

Fig. 32. Nivell d'enderroc tardoantic amb diverses fases

Els darrers mesos de campanya es van concentrar en l'excavació i documentació de l'espai central, un dels darrers testimonis de tota la seqüència cronològica del fòrum de *Iulia Libica*. Per aquesta raó es va excavar de forma meticulosa per quadres de 5 metres de costat per tal d'entendre tot el procés d'enderroc de les estructures des d'època moderna fins la romana. Les darreres setmanes ja es van visualitzar els murs que delimiten un àmbit nou que aprofita el mur del podi del fòrum, i es construeix – paral·lel a ell – un mur en *opus spicatum* de cronologia tardoantiga, ja conegut per nosaltres en el seu inici, que coincideix amb l'estructura del temple. A l'espera de confirmar la datació dels materials tant del seu enderroc com construcció, sembla que es tractaria d'un àmbit de finals del IV al VI dC. Una època de remodelació del fòrum que no teníem gaire ben documentada. Cal destacar la troballa, en aquest entorn, de diversos fragments de marbre de tipus figuratiu com ara un tors, togats i una mà.

Fig. 33. Imatge del final de l'excavació de la zona central amb l'àmbit tardonàtic delimitat pel mur transversal del pòdium i el mur d'*opus spicatum*

Les excavacions d'aquesta zona ens permeten veure la continuïtat de murs entre la part occidental i oriental. Malauradament, encara es troben les xarxes de serveis bàsics (aigua, gas...) que impedeixen connectar els diferents sectors del jaciment, que esperem es pugui fer en els propers mesos.

Finalment, es va fer una programació d'una prospecció geofísica (georadar) per un equip de la Universidad de Cádiz per l'octubre 2020 que finalment no es va poder realitzar per raons sanitàries i costos excessius. Aquesta prospecció cobria una sèrie de solars propers a la zona del fòrum de Llívia i també al turó del Castell a on s'han trobat materials ceràmics ceretans i romans, i a on ja es coneixia per prospecció elèctrica la presència d'anomalies constructives.

Restauració

Aquesta campanya ens vam concentrar en la restauració de tot el mur perimetral oriental del fòrum, que havia quedat al descobert després de les intervencions del nivell de pas exterior de les campanyes del 2019, i de principis de 2020. Es va treure tota la terra que es trobava entre les pissarres que composaven el mur, i s'afegí morter de calç grisós per aïllar el mur i no permetre que la humitat entri. També es va arreglar la porta d'accés al fòrum, que tenia molts dels carreus i pissarres moguts.

La segona intervenció destacada a finals de campanya va ser col·locar graves de color (blanques, grises, rosades) per tal de distingir diferents usos de l'espai com seria el cel

obert de l'interior de la plaça del fòrum, l'espai porticat i els terres de les habitacions, que en alguns casos han documentat *opus signinum*.

Fig. 34. Efecte de la col·locació de les graves de colors en els diferents espais del fòrum

Fig. 35. Vista aèria del fòrum romà i el seu entorn

MOTIUS I CARACTERISTIQUES DE LA INTERVENCIÓ PROPOSADA PER A L'ANY 2021

Enguany l'excavació serà la continuació necessària de la de l'any 2020, a partir de les noves descobertes efectuades al conjunt del fòrum, i tenint en compte en tot moment l'actuació arqueològica prioritària en el cas de desmuntatge dels serveis d'aigua, gas i electricitat, que actualment passen pel mig de l'excavació, i la seva substitució pels nous, que puguin passar pels laterals.

Els treballs previstos s'efectuaran de manera paral·lela a una sèrie de mesures enfocades de cara a la progressiva conservació del monument i la seva posada en valor dins del projecte del Patrimoni històric-cultural de Llívia en particular i la Cerdanya en general

L'Ajuntament continua apostant per una reforma urbanística del centre de la vila, que inclou la conservació del propi edifici romà, d'acord amb els resultats de les excavacions arqueològiques. Aquesta voluntat inclou la consolidació, adequació i posada en valor de les restes i el seu manteniment, una aplicació mòbil amb les dades més rellevants actualitzades, visites guiades, plafons informatius actualitzats sobre el terreny i exposicions temporals dels materials procedents del fòrum i d'altres punts de la ciutat romana al Museu municipal de Llívia, en espera de la construcció del centre d'interpretació, que l'Ajuntament ha començat a planificar des del propi Museu per completar i potenciar aquest conjunt com un important equipament arqueològic, històric, cultural i turístic.

D'aquesta manera, l'atracció turística de Llívia es veu potenciada amb una ruta que inclou l'església parroquial de Nostra Senyora dels Àngels, la Torre de Bernat de So, el Museu municipal basat en l'antiga Farmàcia, el fòrum romà alt-imperial i el Castell de Llívia, ubicat al cim del Puig.

Les activitats que es proposa portar a terme durant el 2021 son les següents:

1. Excavació en extensió

L'activitat més important es centrarà en el fòrum. Enguany es planteja una actuació a nivell d'excavació en extensió, que serà la continuació de l'espai central de 3 quadres (Q1, Q2 i Q3) de 5 x 5 creat l'any anterior (v. planimetria), i l'ampliació a Q4 i la zona de testimoni del 2020, prèvia retirada de tots els serveis. Sota els nivells d'enderroc documentats el 2020 poden aparèixer ja nivells d'ús o circulació del canvi d'era o d'època altimperial romana.

Seguint les directrius que marca l'Ajuntament, hores d'ara la part encara no excavada de la necròpolis medieval situada al costat de l'església està ja protegida amb tela geotèxtil, graves i diverses capes de terra per sobre, per tal que el nou vial provisional pugui transcorre per aquesta zona .

Això permetrà connectar a la mateixa cota la zona del temple, excavat en part ja els anys 2016 i 2017, amb les restes ja excavades de la part oriental del fòrum, distingides amb graves de colors, unificant-se així bona part del monument.

Igualment s'excavarà en extensió al llarg del mur perimetral oriental fins una amplada de 5 m, completant-se els treballs iniciats els anys anteriors. L'objectiu serà saber quin és el límit per on poden passar els serveis.

2. Possible sondeig al cim del puig del Castell

Es farà per tal de conèixer l'estratigrafia de la zona, donats els indicis de població ceretana i romana.

3. Processament i anàlisi de la documentació

L'estudi dels materials procedents de l'excavació és un aspecte essencial de la investigació i es realitzarà als laboratoris de la UAB. Allí es duran a terme els treballs de classificació, inventariat i quantificació dels mateixos. En alguns cassos, es realitzaran estudis arqueomètrics per caracteritzar l'origen de la seva producció. Alguns d'aquests materials són locals, però gran part d'ells procedeixen de distintes zones d'Itàlia, d'on es necessitarà obtenir mostres de referència. Les dades resultants serviran per fer estudis amb altres jaciments del període inicial de la romanització de característiques similars que es coneixen en aquesta àrea del nord-est peninsular a fi de poder integrar i proposar un model d'implantació al territori susceptible de poder ser comparat amb el de les altres grans àrees d'estudi.

Al finalitzar aquest estudi es disposarà d'una base tipològica que resultarà molt útil en treballs posteriors i que permetrà observar les possibles diferències entre les àrees costaneres i les terres de l'interior, així com les distintes zones de la conca del riu Segre fins la seva capçalera.

A partir de tota aquesta informació es crearan una sèrie de mapes temporals en SIG tant de jaciments com de difusió de materials, relacionats amb la xarxa de transport i la demografia d'aquest territori. L'objectiu serà crear un model de consolidació romana i fundació de ciutats que sigui comparable a d'altres conques de rius pirinencs i fins i tot d'altres sistemes muntanyencs com els Alps.

4. Obtenció de documentació a través de teledetecció (LIDAR, imatge dron) i geofísica

Es portarà a terme una campanya de prospecció geofísica per tal de completar el contorn del fòrum, així com estructures internes del mateix. En el cas d'excavacions urbanes com Llívia, es pretén obtenir més informació dels espais públics, la col·locació de nous serveis i la construcció de noves edificacions per reconèixer possibles anomalies arqueològiques abans de realitzar qualsevol intervenció preventiva.

5. Difusió dels resultats

A Llívia, part de l'excavació està tapada de forma provisional per a la seva protecció i als propers anys es pretén afavorir la seva visibilitat per a un ampli públic amb una zona peatonal i un recorregut.

El projecte pretén utilitzar les TIC per proporcionar la difusió de totes les troballes arqueològiques de les campanyes d'excavació a través del blog del projecte <http://blogs.uab.cat/iulialibica/>. Per altra banda, s'està fent una reconstrucció en 3D del recinte del fòrum – alguna està pensada per la seva realització en sketchfab – i es planteja participar en la creació de guies de mòbils i cartells.

Un objectiu clau del projecte es generar models interpretatius del procés de consolidació del poder romà i l'inici de les fundacions urbanes, que pugui ser extrapolable a d'altres espais. Per això s'aprofitarà qualsevol fòrum nacional o internacional per presentar comunicacions sobre el tema, i també les revistes del nostre àmbit.

A més de presentar comunicacions en congressos nacionals i internacionals, es planteja la possibilitat d'organitzar alguna reunió monogràfica sobre aquest tema. Per altra banda, un altre gran objectiu és publicar en revistes nacionals i internacionals indexades i, fins i tot, alguna publicació monogràfica sobre la Llívia romana.

TRACTAMENT DE RESTES

La Universitat Autònoma de Barcelona disposa de les infraestructures científiques públiques necessàries per dur a terme les investigacions com són laboratoris i instrumental bàsic. A més de les instal·lacions que gestiona el propi Grup d'Arqueologia Romana del Paisatge i la Ciutat Antiga a la Facultat de Lletres, disposem d'una col·laboració preferent amb el grup d'investigació de Lluís García (Facultat de Geologia, UAB) per l'anàlisi de materials ceràmics i lapidis, i d'arqueozoologia de Maria Saña (UAB) per estudis de fauna. Així mateix, col·laborem, amb la secció de d'arqueometria i una especialista de d'arqueozoologia de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC) per estudis especialitzats del material marmori i de fauna de Llívia.

Pel que fa a la consolidació d'elements excavats que han de quedar a l'aire lliure, un restaurador s'encarregarà de remuntar els elements petris a nivell del coronament dels murs. Per assolir aquesta fita, distribuirà entre els blocs de pissarra una argamassa (biocalce) acolorida amb terres del lloc. També s'actuarà per tal d'impermeabilitzar revestiments i netejar els paviments.

METODOLOGIA

Equip humà

L'equip humà encarregat de la intervenció arqueològica constarà d'un arqueòleg director, un dibuixant, i quatre auxiliars d'arqueologia.

A finals del mes d'agost i al llarg de quinze dies s'incorporaran a l'equip un grup de vuit estudiants de la UAB amb el seu professor.

Documentació

El mètode de registre de les dades que s'utilitzarà a la intervenció serà el proposat per E. C. Harris i per A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquests tipus de jaciments i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Per al registre objectiu dels elements i estrats exhumats es realitzarà una enumeració correlativa d'aquests anomenada «Unitat Estratigràfica» (U.E.) que individualitza els uns dels altres. Cada U.E. té una fitxa en la qual s'indica la seva definició i la seva posició física respecte a les altres U.E.'s El llistat d'unitats estratigràfiques de la intervenció de 2021 serà la continuació del de les actuacions efectuades els anys anteriors.

Al llarg de la intervenció s'efectuarà la documentació fotogràfica de tot el procés i resultats, així com la continuació de la topografia en planta de les restes del fòrum, iniciada els anys anteriors. També es realitzarà el dibuix de detall segons fotometria, de les noves estructures aparegudes.

El material arqueològic recuperat en el decurs de la intervenció serà introduït en bosses de plàstic marcades amb les sigles del fòrum i la U.E. de procedència. Posteriorment s'efectuarà el procés de neteja, siglat i inventari al magatzem del Departament de Ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana de la Universitat Autònoma de Barcelona, i finalment serà dipositat al Museu Municipal de Llívia.

Projecte per a la intervenció arqueològica al fòrum de Iulia Libica (Llívia, Cerdanya). Any 2021. Pressupost

PRESSUPOST PER A LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA DE 2021 AL FÒRUM DE IULIA LIBICA (LLÍVIA, Cerdanya)

Aquest pressupost es podrà modificar d'acord amb les necessitats d'execució del projecte sense incrementar-ne l'import total.

Excavació arqueològica	36.187,36
Projecte	726,00
Memòria	1.815,00
Planimetria	1.815,00
Consolidació	3.751,00
Analítiques	1.210,00
10% Despeses generals	4.550,44
PRESSUPOST TOTAL	50.054,80

PLANTA GENERAL DEL FÒRUM DE IULIA LIBICA

Finals del segle I a.C.-segle II d.C.

Agost 2020

0

10

20m

ANNEX 2

Declaració de responsabilitat del director de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (en endavant, ICAC) d'acord amb el que estableix l'art. 26 del RDL 3/2020.

Josep M. Palet Martínez, director de l'ICAC, a efectes de donar compliment al que s'estableix a la lletra c) de l'article 26 del Reial Decret Llei 3/2020, de 4 de febrer, de mesures urgents per les quals s'incorporen a l'ordenament jurídic espanyol diverses directives de la unió Europea en l'àmbit de la contractació pública en determinats sectors; de assegurances privades; de plans i fons de pensions; de l'àmbit tributari i dels litigis fiscals, i en relació amb el conveni de col·laboració a subscriure entre l'Ajuntament de Llívia i l'ICAC per dur a terme un *Intervenció arqueològica al jaciment del Fòrum de Iulia Libica (2020)*.

DECLARA que:

1. L'ICAC és un consorci que té per finalitat la recerca, la formació avançada i la difusió de la civilització i cultura clàssica, mitjançant la col·laboració i les sinergies amb les altres universitats i institucions de recerca de Catalunya amb l'objectiu d'ésser un referent científic internacional en aquest àmbit.
2. L'ICAC és una entitat jurídica pública, de caràcter institucional, dotada de personalitat jurídica plena i independent de la dels seus membres, amb plena capacitat jurídica per a la realització dels seus objectius.
3. L'ICAC resta adscrit a l'Administració de la Generalitat de Catalunya i s'hi relaciona mitjançant el departament competent en matèria de Recerca.
4. A efectes del que estableix la lletra c) de l'article 26 del RDL 3/2020 anteriorment esmentat, el percentatge d'ingressos en el mercat obert dels darrers tres anys obtingut per l'ICAC no ha sigut igual o superior al 20% de les activitats objecte de col·laboració descrites en el conveni a subscriure anteriorment esmentat. Els percentatges han estat del 3,36% l'any 2020, 3,88% l'any 2019 i 4,94% l'any 2018 aproximadament.

[Redacted signature area]

Director de l'ICAC

(034- Declaració responsable art.26 RDL 3-2020 Llívia.docx jpe)